

СТАНОВИЩЕ

на проф. д-р Стефан Панайотов Русков

относно конкурс за заемане на научната длъжност „професор” в Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“, научна област 1. Педагогика, професионално направление 1.3 Педагогика на обучението по ... (Методика на обучението по технологии и предприемачество в начален етап на образованието)

I. Данни за конкурса

Конкурсът за заемане на академичната длъжност „професор” в Шуменския университет „Епископ Константин Преславски” по област на висшето образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ... (Методика на обучението по технологии и предприемачество в начален етап на образованието), обявен в „Държавен вестник”, бр. 87 от 09.10.2020 г., е в съответствие с изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника на Шуменски университет „Епископ Константин Преславски” за придобиването на научни степени и заемане на академични длъжности.

В конкурса участва само един кандидат – доц. д-р Йорданка Стоянова Пейчева.

II. Данни за кандидата

Доц. д-р Йорданка Стоянова Пейчева завършва висшето си образование през 1981 г. във Висшия Педагогически институт град Шумен, сега Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“.

През 2004 г. ѝ е присъдена образователна и научна степен „доктор” по научна специалност 05.07.03 „Методика на технологичното обучение“, а от 2009 г. заема длъжността „доцент” по научна специалност 05.07.03 „Методика на технологичното обучение“ в Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“.

Представеният комплект материали включва всички документи, изисквани по чл. 2 б, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав на ШУ „Епископ Константин Преславски“.

За участие в конкурса кандидатът за заемане на академичната длъжност „професор” е приложил: 2 бр. монографии, 3 бр. учебници, 2 бр. учебни помагала и 14 статии, от които 9 самостоятелни и 5 в съавторство.

Статиите са публикувани в авторитетни списания и тематични сборници, включени в националния референтен списък на съвременни международни и български научни издания с научно рецензиране.

III. Учебно-преподавателската дейност на доц. Пейчева включва дисциплини в специалностите „Педагогика на обучението по техника и технологии“, ПУНУП, НУПЧЕ, ПУП, НУПИТ, в ОКС „бакалавър”, ОКС „професионален бакалавър“ и ОКС „магистър”: „Методика на обучението по технологии и предприемачество“, „Проектно-базирано технологично обучение“, „Аспекти на творчеството в технологичното обучение“, „Дидактическо прогнозиране и моделиране“, „Екологични основи на технологичната култура“, „Проблеми на познавателната активност в технологичното обучение“. Освен това доц. Пейчева преподава и избираемите дисциплини „Проектно-базирано обучение по технологии и предприемачество“ и „Екологични основи на технологичната култура, както и факултативните дисциплини „Образователно портфолио по технологии и предприемачество“, „Работа по проекти в технологичното обучение“ и „Диагностика на постиженията на учениците по технологии и предприемачество“. Изброените до тук специалности и дисциплини говорят за обширна преподавателска дейност, свързана със

сериозна подготовка в областта на обучението по *Технологии и предприемачество* в начален етап на образование.

Доц. Пейчева е утвърден компетентен и авторитетен преподавател, коректен и толерантен към студентите, който прилага съвременни методи и средства на обучение, успява да формира и надгради уменията им за самостоятелно учене, провокира и развива компетентностите им в областта на технологиите и предприемачеството.

Като висококвалифициран преподавател и научен работник, който притежава способността да осъществява и ръководи научно-изследователска дейност, ѝ е възложено научното ръководство на един докторант. Била е ръководител на 41 дипломанти, успешно защитили дипломните си работи.

Доц. Пейчева усъвършенства своите професионални умения чрез участие в квалификационни курсове, в резултат на което придобива сертификат за бази данни *Scopus*, *Science Direct* и *Mendeley* и сертификат за прилагане на оторизиран стандарт за обучение на докторанти.

IV. Научноизследователска дейност

Монографични трудове

В монографията *„Познавателна активност и креативност в обучението по технологии и предприемачество“* се разглежда актуален проблем в съвременното обучение, като акцентът е поставен върху познавателната активност като особено важен елемент за повишаване качеството и ефективността на същия. Трудът е своеобразна сплав между психологически, педагогически и методически проблеми, свързани с креативността като водещо качество на мисленето и познавателната активност на личността в процеса на обучение в съвременното училище. Дефинирани и логично изяснени са понятия, свързани с познавателната активност, както и дидактическите подходи и инструменти за формиране на икономическа, предприемаческа и потребителска култура. Предложени са различни възможности за представяне на информация: под формата на ръчно изработена книга, лапбук, колажи, мисловни карти, презентации, плакати. Компютърът е представен като необходимо дидактическо средство и среда за реализиране на ефективно технологично обучение. В контекста на методиката на преподаване по технологии и предприемачество се доказва, че приложението на мисловните карти се свързва с изясняване на термини и понятия и установяване на връзките между тях, както и за генериране на идеи, отнасящи се до проектиране и реконструиране в областта на практико-приложната дейност по технологии и предприемачество в начален етап на образование.

Монографията *„Иновативни образователни технологии в обучението по технологии и предприемачество (I – IV клас)“* отразява духа на съвременните потребности за формиране на ключови компетентности у обучаваните чрез активното им включване в процеса на обучение, развитието на уменията им за критично мислене, самостоятелното учене и предприемачество.

В *първа глава* „Теоретични основи“ са анализирани концепции, характеристики и специфични особености на образователните технологии като част от технологичното обучение в началния етап на основната образователна степен. Освен това е поставен акцент върху компетентностния подход и ролята на интерактивността в познавателната дейност в процеса на обучение.

Във *втора глава* като продуктивни образователни технологии в обучението по технологии и предприемачество са представени: *Портфолиото*, чиято същност, дидактически основи и ефективност са свързани със изграждане на специфични компетентности у педагога и учениците за очаквани резултати от реализацията на технологията, като на тази база е *синтезиран модел* на образователно портфолио по технологии и предприемачество; модел за приложение на *Проектно базираното обучение*,

свързан с ролята му за стимулирането на учениците към активна и продуктивна дейност, като са предложени тематични направления за осъществяването му по технологии и предприемачество. Представени са възможностите и перспективите в развитието на разглежданите методи в технологичното обучение.

В *трета глава* са структурирани и представени дидактически инструменти за интегративно развитие на компетентности, чието приложение в различни етапи в урока по технологии и предприемачество спомагат за развитие на социални и познавателни умения и формиране на ценностно отношение към практико-приложната дейност.

Статии

Представените за рецензиране статии отразяват стремежа на автора за намирането на иновативни решения в областта на методиката на технологичното обучение в начален етап на образование. Научните публикации обогатяват теорията и практиката на съвременното образование по технологии и предприемачество в началния етап на образование и са в помощ на бъдещите педагози, свързани с този учебен предмет.

Статиите съдържат иновативни, апробирани концепции с теоретичен и практико-приложен характер. В тях намират отражение изследванията на автора за разкриване на ефективни методически и технологични решения, допринасящи за повишаване качеството на подготовката на студентите – бъдещи педагози в начален етап на образование, от една страна, а от друга – търсене на модерни, иновативни подходи за формиране на ключови компетентности у обучаваните чрез по-активното им включване в процеса на обучение, развитие на уменията им за критично мислене, самостоятелно учене и предприемачество.

В част от статиите са аргументирани педагогически модели, свързани с: проектно-базирано обучение от отворен тип, педагогически модел на обогатено в методически аспект учебно съдържание по технологии и предприемачество, модел на проектно обучение по конструиране и технологии, при което предмет на изследването са творческите способности на децата, модел на проектно-базирано обучение като форма за осъществяване на ефективен учебен процес по технологии и предприемачество в електронна среда, осигуряваща достатъчно време за постигане на значими резултати в практико-приложната дейност на децата, предоставяща възможности за отключване на креативността им.

В друга част от статиите са разгледани и анализирани проблеми, свързани с компетентния подход и ключовите компетентности, залегнали в държавните образователни стандарти и иновативните дидактически форми и методи за постигане на очакваните резултати в учебния предмет технологии и предприемачество в начален етап на образование. Предлагат се дидактически насоки за увеличаване дела на подбуждащата информация в учебния процес за сметка на констатиращата, за да се гарантира активната роля на ученика при усвояване на знания, умения и компетентности. Аргументирана е концепция за използване на интегративен подход за съгласуване на цели и очаквани резултати, заложи в обучението по технологии и предприемачество и природните науки, изучавани в начален етап на основната образователна степен. Представена е степен на формиране на ключова компетентност „инициативност и предприемчивост“ и мотивацията на учениците за „отключване“ на активността им. Систематизирани са педагогически възможности за реализация на ключовата компетентност „общуване на роден език“ в обучението по технологии и предприемачество в начален етап. Анализирани са проблемът за развитие на творческите художествено-конструктивни способности на учениците от начален етап чрез използване на интерактивни методи на обучение.

Кандидатът за заемане на академичната длъжност „професор“ притежава способност да съобразява иновативните образователни стратегии със съответните нива на подготовка на субекта в обучението. Това личи от представената научна продукция с приложен характер, под формата на два учебника, първият от които е предназначен за студентите от специалност ПУНУП, магистърски програми „Иновации в началното образование“ и „Начална училищна педагогика и информационни технологии“.

Съдържанието му надгражда учебна дисциплина „Методика на обучението по домашен бит и техника“ за ОКС бакалавър и отразява актуалните тенденции в образованието.

Другият учебник е електронен и е предназначен за специалностите НУПЧЕ, Педагогика на обучението по техника и технологии, както за ОКС бакалавър, така и за ОКС магистър (като задължителна и избираема в различните специалности и ОКС). Учебникът съдържа три раздела – Екология и екологичен проблем, Екологичен подход в производствената дейност на човека и Екологично образование. Изясняват се основни понятия в екологията.

Освен това доц. Пейчева е автор и част от екипа на учебник за четвърти клас по технологии и предприемачество (в хартиен и електронен вариант) на издателство „Бит и техника“, Варна, както и на две помагала, свързани с този учебник.

За високата стойност на научната продукция на кандидата красноречиво говори приложената справка с регистрирани цитирания – 32 на брой, от които 2 в монографични трудове.

По отношение на приложените в практиката резултати доц. Пейчева е въвела актуално направление в методиката на обучение по технологии и предприемачество, свързано с ролята на познавателната активност като особено важен елемент за повишаване качеството и ефективността на образователния процес.

Основните приноси се изразяват в:

- ✓ Дефиниране и изясняване на понятия, свързани с познавателната активност в технологичното обучение;
- ✓ Изясняване на дидактическите подходи и инструменти за формиране на икономическа, предприемаческа и потребителска култура;
- ✓ Предложени са дидактически варианти за представяне на информация;
- ✓ Създаден е инструментариум за измерване на познавателната активност и самостоятелност на учениците от начален етап по технологии и предприемачество в начален етап;
- ✓ Разгледано е мястото на педагозите в процеса на обучение и ролята им за развитието на психичните процеси на учениците чрез ученето и овладяването на програмния учебен материал.

Доцент Пейчева е избрана два пъти за член на научно жури, като веднъж е и председател. Три пъти е научен редактор.

Художественотворческата ѝ дейност също е впечатляваща. Организираща е осем изложби със студенти от специалностите ПУНУП и НУПЧЕ.

Научната и научно-приложната дейност на доц. Пейчева покрива минималните национални изисквания, по чл. 2 б, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ.

V. Заключение

В заключение искам да подчертая, че научните приноси, професионализмът и етиката в академичната дейност на кандидата са безспорни. Това ми дава основание с пълна убеденост да дам своята положителна оценка и да препоръчам на многоуважаемото научно жури да изготви доклад с предложение до Факултетния съвет на Педагогическия факултет при ШУ „Еп. К. Преславски“ доц. д-р Йорданка Стоянова Пейчева да бъде избрана на академичната длъжност „професор“ по област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ... (Методика на обучението по технологии и предприемачество в начален етап на образованието) за нуждите на Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“.

10.01.2021 г.

Изготвил становището:

(проф. д-р Стефан Русков)

